

Deputat boljak häkim nutugyndan bellidir / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 22 января, 2025

Deputat boljak häkim nutugyndan bellidir / satiriki hekaýa
DEPUTAT BOLJAK HÄKIM NUTUGYNDAN BELLIDIR

Üç sagat bäri dört sany «Jip» awtoulagy ýoldady. Awtoulaglar oba çáýhanasyň deňesinde sägindi. Häkim iñ öndäki awtoulagdan düşdi, ikinji awtoulagdan hat-ýazuwçy, depderçi, içeri işler bölüminiň başlygy, žandarmeriyanyň başlygy düşdi. Ekeraneylyk edarasynyň başlygy, saglygy goraýyış bölümniň başlygy, bilim bölümniň başlygy, liseý müdürü, hat-habarlar gullugynyň başlygy, tehniki tükelleýiş edarasynyň başlygy we beýleki başlyklar yzdaky iki awtoulagdadylar. «Jipleri» gören obalyalar çáýhananada oturan ýerlerinden daşaryk okduryldylar. Biri baryp häkimiň elini ogşady, ýene biri elleşdi. Kimsi baryp ýitirip tapan ýaly gujaklaşdy. Häkim bolsa olaryň hemmesini mähirli bagryna basyp çykdy. Uzak ýyllap zary çekilen demokratiýanyň bu gadyrly duşuşygy kim bolsaňam gözüne ýaş inderjekdi.

Olaryň hemmesi birden çáýhana girdiler. Häkim çáýhananyň ojagynyň golaýynda aýbogdaşyny gurup oturdy. Ol obanyň iñ ýaşulysy Mahmyt agany ýanyна – sag gapdalyna oturtman arkaýyn oturmady. Obalyalar ýaşlaryna görä gezekli-gezegine aýbogdaşlaryny gurup oturdylar. Etrabyň dürli pudaklarynyň wezipeli işgärleri eýeleýän wezipesine görä, bosagada dik durdular.

- Hoş geldiňiz, Beý!..
- Hoş gördük, agalar!..
- Hoş geldiňiz!..

Eller çep döşüň üstüne gondy.

- Salam!..

– Salam...

Häkimem edil obalyalar ýaly sag elini ýüreginiň üstüne mäkäm basyp, her obala aýry-aýry: «Salam, salam!» diýip gaýtalaýardy.

Çaýdyr, kofe getirildi. Özlerine häkim tarapynda ýöriteläp «otur» diýilmänsoñ, gapyda dik duran işgärlerçaýdyr kofelerini agyzlaryny şapbyldatman işjek bolup garabaşlaryna gaýdylar. Olaryň içindäle intellektual batyrgaýlygy bilen tanalýandygy üçin on ýyl bări wezipesi ulalyp gidibermeýän tokaý-hojalyk edarasynyň başlygy rewmatzmden ejir çekýän aýaklarynyň agyrysyna çydap bilmedi, ol sagrysyny diwara ýaplap, ýene-de bir gezek gözsüz batyrlyk etdi. Häkim atalyk mähri çogup duran nazary bilen obalyllara göz aýlady:

– Halyňyz niçik, obadaşlar?

Ýerli-ýerden çykan sesler çäýhanany gaplap aldy:

– Sag boluň, begim!...

– Alla günümüz göp görmesin!..

– Seniň saýaňda gem zadymyz ýok!..

– Alla seni biziň başymyzdan aýyrmasyn!..

Häkim obalyllara matlabyny düşündirmäge durdy. Ol häzir edil obalylaryň biri ýaly, halkyň biri ýaly bolup, göýä olaryň dili, olaryň agzy bilen gepleýän ýalydy. Hususanam «k» harpyny «g» harpy bilen çalşyp gürlemäge çalyşýardy. Talytpka medeni çärelere köp gatnaşandygy üçin obalylaryň agzyna ussatlyk bilen öýkünýärdi:

– Agalar, sizi juda-juda göresim geldi... Men siziň obaňza gelmänième näçe gün boldy?

Obaly bir ýaşuly:

– Düýn däl öñňin bärdeň – diýip gygyrdy.

– Aman-amam... Çyndanammy Ir-rejep aga?.. Maňa hamala bir ýyl geçen ýaly-da! Walla, sizi göresim geldi.

Obalylar bilen ýeke-ýeke gürleşmäge ýaltanmaýan häkim oturan obalylaryň birine ýüzlendi:

– Sadyg aga, seniň işiň nätdi? Pangadan grado aldyňmy-gy?

– Sag bol, begim...

– Düýnűň özi Zirehet pangasyna bardym, iki müň gaýma galdyrdym...

– Näme diýyäň Sadyg aga? Düýnüň özünde şähere baran bolsaň, ýolugra sowlup geçäýmeli egeniň-dä. Bir gäse akyja gofämi içer geçerdiň.

– Bimaza etmäýin diýdim...

– Bäh, bäh, bäh... O nämäň bimazalygy, Sadyg aga? O etrap düşelgehanasy siziň öyüňiz ahyryn!..

Häkim soňra başga birine yüzünü öwürdi:

– Ysmyýl aga, geçen aşam seni üdd-düýşümde görüpdirin.

– Pygamber ýorgudy bolsun.

– Oý-pigirim sizde galdy. Ýogsa-da bir gemçiliğiniz barmyga diýip iňkise gitdim oturdym. Siz meniň gündiz huşumda, gije düýşümde...

Ol gepläp durka arasında çayhananyň gappsy açylyp, içeri obalyalar girip, göni häkimiň öňüne baryp, ýaş bolsa elini öpüp, garry bolsa gujaklaşyp, hal-ahwal soraşýardy. Häkim olaryň köpüsiniň adyny ýatdan bilyärди: Memmet, Ehmet, Hüsün... Ady ýatdan çykany bolsa:

– Gusura bagmaň, aglymdan çygmyş, adyň nämedi seň? – diýip soraşýardy.

– Satylmyş.

– Eý-hoo!... Undupdyryn-aý. Otur, otur, Satulmuş. Oň ýalam yragda durma. Gel ýanjagazymda otursana!..

Häkim garşysynda dik duranlary obalyllara görkezdi:

– Bulary tanaýaňyzmy, agalar?

Häkim ger oba gelende bu soragy bererdi, obalyllaram:

– Tanaýas begin, tanaýas! – diýerdiler.

Häkim şonda-da işgärlerini obalyllara tanatmaga durdy:

– Şu bärgi şilliň hor?..

Obalylar:

– Bilyäs, bilyäs, hatçy beý... – diýisdiler.

– Onuň ýanyndaky duran çišik salgyt edarasynyň başlygy. Bir işiňiz düşdumi, gapyny gagman göni giriň. Eger möhümiňiz bitmese, göni meň gapymy gagyň!

Şu galstugy gyşyk, paşmagy ökjesizi tanaýaňyzmy?

– Ony bilemez? Zirehediň başlygymy ol?

Häkim olary ýekän-ýekän tanadyp çykandan soň işgärlerine:

– Oturyň! – diýdi. – Öňler bularyň didaryny görmek üçin yüz

görümlig bermelidi. Şimdi olaryň jemläp, siziň aýagyňza getirdim. Ydd-demografiýa diýip, şuňa diýilýär.

– Alla seni bize köp görmesin!

– Aýtjag-goýjag zadyňyz, arz-şikaýatyňz barmy? – Obalylar arz-şikaýatlaryny aýdyp başlandan ol bu boýunça jogäpkär işgärine görkezme berdi: – Yaz, belle ildeşlerimiziň aýdýanlaryny. Derhal düzedilsin, işiň netijesiniň hökmäny suratda dyggatyma ýetirersiňz!

Häkim işgärleri bilen stambullylaryň şiwesinde gürleyärdi. Obalylar «Biziň häkimimiz emme-de dil bilyä...» diýip, häkime baha berýärdiler.

Şikaýatlar diňlenip durka gapy kakyldy. Hor, solgun yüzli bir ýaş oylan girdi. Ol utanyp diýen ýaly häkime golaýlaşdy. Hemme obalylara edişi ýaly, ony-da gujaklap bagryna basdy, maňlaýyndan ogşady.

– Ýagdaýlar gowumy?

– Köp sag boluň, hojaýyn... Minnetdar, gowy ýagdaýym...

Geň galaymaly!.. Bu ýaş ýigidiň dili başgady, ol stambullylaryň şiwesinde gürleyärdi.

– Adyň Inzamydy seniň? Ýadymdan çykypdyr...

– Ýok, hojaýyn. Muslih.

Häkim birden çuslandy. Bu ýaş ýigit obalylardan däl bolmaly. Ýogsa-da, bärde bir ýalňyşlyk goýberäýdimikä? Onuň gaşlary eserdeňlik bilen ýokary bürüşdi:

– Nämeçi sen?

– Oba mugallymy, hojaýyn.

Häkim aklyna aýlandy. Ol ýaş ýigidi obalydyr öydüp gujaklapdy, maňlaýyndan öpüpdi ahyryn! Häkimiň yüz-gözi üýtgedi. Ol mugallymy «Bar, ýok bolsana!» diýen manyda: «Tff-uu!» diýip, eliniň tersi bilen itekläp goýberdi. Häkimiň dişleriniň arasyndan syzylyp çykan bu ýigrenç gatyşykly sözden many alyp bilmedik mugallym näme etjegini bilmän aljyrady. Häkim oňa:

– Geç, beýlägg! – diýip, azgyryldy. – Dur, şo taýda!

Oba mugallymy göýä jenäyat eden ýaly ýüzünü aşak sallap, utançly halda yzyna öwrüldi we dik duran işgärleriň iň yzyna geçdi.

Gün günortadan agypdy. Häkim obalylar bilen jem bolup sarmadır

palaw iýdi. Erninden syrykdyryp aýran baryny içdi. Garynlaryny gerk-gäbe doýduranylaryndan soñ häkim bilen onuň ýanyndaky işgärler «Jiplere» atlandylar. Obalylar olaryň yzyndan el salgap galdylar:

- Güle-güle!..
- Sag-amam gidiň!..
- Gelip duryň!..
- Ýene garaşarys, bege-em!..
- Saglykda görüşeliň!..

Ýola çykan awtoulaglar başga bir obanyň çetinden girdi... Ynha, saýlaw döwri hem gelip ýetdi. Şol etrapdan baş sany deputat saýlanmalydy. Talaşgär bolsa segsen dört sanydy. Häkim hem şolaryň arasyndady. Onuň saýlanjagyna şek-şübhe ýokdy. Eýse, haýsy obaly oňa ses bermez? Çünkü ol tegelek dört ýylyny obaylaryň arasynda geçiripdi. Saýrysyna, sagyna, násagyna, bergilisine – kim näme diýse ylgapdy. Näme diýseler, näme isleseler edipdi. Häkim deputat saýlanjagyna arkaýyn bolsa-da, saýlaw üçin ýygnanan halkyň öñünde münbere çykyp saýlaw maksatnamasy bilen çykyş etdi. Diňleýjileriň arasynda Möwlit aganyň keýpi ýokdy. Ol häkime:

- Rugsat ber... – diýip towakga etdi. – Bu belent ýerden menem birki agyz söz aýdaýyn!

Häkim Möwlit aganyň özünü goldap söz sözlejegini bilyändigi üçin onuň golundan tutup, münbere çykardy. Möwlit aga sakgalyny sypalaşdyran boldy we mikrofonyň öñünde köpçülige yüzlenip başlady:

- Ildeşler!.. Hägimimiz talaşgärligini görkezdi. Men bilyän, hemmäňiz şoňa ses berersiňiz... Ýone başga bir zady pigirlenip gördüňizmi? Men segsen igi ýaşymda. Bu jelegaýlara häzire çenli şular ýaly hägim gelmändi. Ýol diýdig, çegdi. Suw diýdig, getirdi. Lugman diýdig, berdi. Gredit diýdig, alyň diýdi. Megdep diýdik, «ana, megdep» diýdi. Ýurdy garyş-garyş aýlansaňyz, bular ýala sataşmarsyňyz.

Sizem indi ony deputat saýlap, özüňize zyýan edýäňiz. Soñ halymyz niçik bor? Deputatlyk aňsat zat, gim saýlansa-da oñarar. Etrapdan daşlaşdyrjak başga adamyňyz ýogmy? Oýlanyň, ölçeriň, soñ garara geliň!

Möwlit aga münberden indi. Ýüz-gözi üýtgän häkim gahar-gazabyny belli etmejek bolup, gaýtadan münbere çykdy. Ol Möwlit aganyň öwgüsine minnetdarlyk bildirenden soňra, eger özünü deputat saýlasalar, mejlisiň münberinden bu halkyň hak-hukugyny hasam gowy gorajakdygyna äht edip, iki sagat dagy gürledi.

Möwlit aganyň çykyşy ýyldyrym çaltlygynda obalaryň hemmesine ýaýrady. Bir hepde geçensoň geçirilen saýlawlarda sandykdan häkime berlen ses bary-ýogy iki yüz on dört sany ses çykdy. Bu sesleri-de ondan halas bolmak isleyän iki yüz on dört sany etrap edara-guramalaryň başlyklary bilen häkimiň öz maşgalasy agzasy beren eken.

Deslapky saýlawda deputat saýlanmak üçin häkimlik kürsüsündenem el çeken öñki häkim indi öýünde oturyp ýolbaşıçylyk tejribesinden başgalaryňam peýdalanmagy üçin kitap ýazýar.

On dört ýyllyk zähmet karýerasyndan onuň dilinde ýekeje yz galdy, olam mahal-mahal «k» harpyny «g» harpyna öwrüp gürleýänligi. Ol ýazyp oturan kitabyndan başyny galdyryp aýalyna şeýle diýýär:

– Geýwanyjygym, maňa birje gäse gofe getir, ýene gellämden tutdy!.. Satırıki hekaýalar